

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 161/2019 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Merivoimien uusien taistelualusten hankintakustannusten ylittymisestä, alusten luokituksesta ja käyttö-tarkoituksesta (Laivue 2020)

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Johannes Yrttiahon /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 161/2019 vp:

Kun Pohjanmaa-luokan alukset ovat luokkaa suurempi kuin hankintaprosessin kuluessa on annettu ymmärtää, niin onko harhaanjohtaminen ollut tietoista ja onko alusten koon kasvaminen syy kustannusten ylitykseen ja

mikä on merivoimien uusien taistelualusten todellinen käyttötarkoitus, ja onko niillä tarkoitus osallistua kansainvälisiin sotilasoperaatioihin?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pohjanmaa-alusluokan suunnittelun lähtökohtana toimivat merivoimien lakisääteiset tehtävät, joihin kuuluu normaalioloissa muun muassa Suomen merialueiden alueellisen koskemattomuuden valvonta ja turvaaminen ja poikkeusoloissa merellisen hyökkäyksen torjunta. Alukset ovat osa puolustusjärjestelmän muodostamaa uskottavaa pidäkettä, joka ennaltaehkäisee Suomeen kohdistuvaa sotilaallisen voimankäytön uhkaa.

Pohjanmaa-luokan neljä monitoimikorvettia korvaavat miinalaiva Pohjanmaan lisäksi neljän Rauma-luokan ohjusveneen ja kahden Hämeenmaa-luokan miinalaivan suorituskyvyt. Pohjanmaa-luokan korvettien elinkaari ulottuu aina 2050-2060-lukujen vaihteeseen saakka. Uuden alusluokan suunnitteluperusteet onkin määritelty suorituskykyperustaisesti. Korvattavien alusten suorituskykyä ja tehtäviä sekä niiden kehitystä meripuolustuksen kokonaisuudessa arvioitaessa todettiin, että useita vanhoja alustyyppisiä korvaavalla ratkaisulla on oltava kyky laivojen ja muiden alusten torjuntaan, merimiinoitukseen, sukellusveneen-torjuntaan, ilmatorjuntatehtäviin, tulenkäyttöön maakohteita vastaan ja merioperaatioiden johtamiseen. Alusten on voitava suorittaa näitä tehtäviä pitkäkestoisesti ja ympärivuotisesti Itämerellä vaikeissa sää- ja jääolosuhteissa. Pohjanmaa-luokan monitoimikorveteilla on myös oltava kyky maa-, meri-, ja ilmavoimien sekä merellisten viranomaisten toiminnan tukemiseen. Lisäksi alusluokkaa on voitava kehittää tulevaisuuden toimintaympäristön vaatimusten mukaisesti. Alus voi myös tukea merivoimien

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 161/2019 vp

lakisääteisen tehtävän mukaisesti kansainvälisiä kriisinhallintaoperaatioita, joihin osallistuminen edellyttää erillistä poliittista päätöstä.

Vastauksena suorituskykyvaatimukseen Laivue 2020 -hankkeessa määriteltiin suunnittelutyön käynnistyessä 2015 Pohjanmaa-luokan alusten konsepti, joka on ollut pohjana aina syksyyn 2019 jatkuneelle aluksen suunnittelulle. Konsepti- ja suunnittelutyön johdopäätöksenä syntyivät myös muun muassa alusten kokoa ja mittoja koskevat vaatimukset. Pohjanmaa-luokan korvettien on saavutettava riittävä nopeus vastatakseen tehtävien asettamiin operatiivisiin vaatimuksiin, mikä asettaa vaatimuksia mm. rungon muodolle ja koneteholle. Lisäksi korvettien on oltava riittävän suuria kantamaan tehtävien vaatimat asejärjestelmät ja niiden tiloissa olisi oltava mahdollisuuksia myös tulevaisuuden toimintaympäristön edellyttämille muutoksille. Alusten tulisi olla myös riittävän suuria toimimaan pitkäkestoisesti Itämeren vaativissa sääolosuhteissa ilman saariston antamaa suojaa. Toisaalta alusten olisi oltava myös kulkusyvyydeltään riittävän matalia, jotta ne voivat toimia rannikon saaristoväylillä.

Pohjanmaa-luokan suunnittelun lähtökohtana on ollut sen sotilaallinen suorituskyky, ei niinkään aluksen asettaminen tiettyyn sota-alusluokkaan. Uppoumaltaan alus on korvetiksi suurikokoinen, mutta käyttötarkoituksen näkökulmasta tarkasteltuna sitä voi perustellusti sellaiseksi kutsua. Fregatilla tarkoitetaan yleisesti valtameriolosuhteissa operoimaan kykenevää alusta, kun taas korvetilla tarkoitetaan Itämeren kaltaisissa olosuhteissa, rannikon läheisyydessä ja rannikolla, operoimaan kykenevää alusta. Pohjanmaa-luokka on nimenomaan suunniteltu jälkimmäisenä esitettyä käyttöperiaatetta varten. Näistä kaikista edellä mainituista syistä johtuen alusluokka on kansallisesti määritetty korvettiluokaksi.

Syksyllä 2019 julkisuudessa esitelty Pohjanmaa-luokan alus on vuonna 2015 esiteltyä konseptialusta suurempi. Aluksen pituuden säilyttäminen konseptialuksen kanssa samana ei kuitenkaan ole itseisarvo eikä sillä ole vaikutusta aluksen sotilaalliseen suorituskykyyn tai kykyyn suorittaa tehtäviään.

Aluksen pituus, uppouma ja nopeus ovat keskinäisriippuvaisia. Konseptialukseen verrattuna kasvanut pituus – noin kymmenen metriä – on aiheutunut alusluokalta vaadittavien suorituskykyjen monitoimisuudesta sekä jäissäkulkukyvystä ja vaaditusta nopeudesta. Lisäksi pituuden kasvulla on kyetty säilyttämään aluksen kulkusyvyys - eli kyky toimia rannikkoväylillä asetettujen vaatimusten mukaisesti.

Mikäli lopullinen Pohjanmaa-luokan alus olisi väkisin pidetty konseptialuksen pituudessa, olisi sen suunnittelu ja rakentaminen muuttunut vielä nykyistä haasteellisemmaksi ja jopa kalliimmaksi mm. koneisto- ja sähköjärjestelmiin liittyvien ratkaisujen osalta. Lisäksi nopeuden edellyttämän riittävän konetehon mahdollistaminen pienempään alukseen olisi ollut haastavaa esimerkiksi meriturvallisuuden edellyttämän osastoinnin kannalta. Taistelualusten suunnittelussa tulee huomioida vedenalaisten ääni- ja magneetti-herätteiden minimointi, taistelukestävyuden vaati-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 161/2019 vp

mukset aluksen osastoinnissa ja tässä tapauksessa jäissäkulkukyvyn ja suuren nopeuden yhdistelmä.

Laivue 2020 -hanketta on valmisteltu läpinäkyvästi. Poliittista johtoa ja valtionhallinnon eri toimijoita on informoitu hankkeen etenemisestä ja siitä on myös viestitty laajasti julkisuuteen. Päätöksenteon ja kannanmuodostuksen tueksi tuotettu tieto on ollut faktapohjaista ja avointa, toki sotilaallisen tiedon salausperusteet huomioiden.

Myös aluksen suunnitteluprosessista on viestitty avoimesti. Osana tätä avoimuutta vuonna 2015 esiteltiin julkisuudessa edellä mainittu aluskonsepti. Tuolloin tuotiin myös esiin se, että konsepti on osa laajaa ja jatkuvaa suunnittelutyötä eikä kaikilta osin vielä vastaa syksyllä 2019 esiteltyä Pohjanmaa-luokan korvettia. Korvettien tehtävien hoitamisen kannalta keskeiset suorituskykyvaatimukset eivät kuitenkaan ole suunnitteluprosessin myötä muuttuneet.

Laivue 2020 -hankkeen perusteella neljän suorituskykyisen Suomessa tehdyn taistelualuksen hinta on noin 1,3 miljardia euroa. Hinta on kansainvälisestikin vertailtuna kilpailukykyinen. Pyrkimyksenä luonnollisesti oli, ettei alkuperäistä vuoden 2016 tasossa laadittua 1,2 miljardin euron hankintabudjettia ylitetä.

Sotilaallisen suorituskyvyn näkökulmasta oli tärkeää saada korvetit ajallaan, 2020-luvun puolivälissä. Hankkeessa on myös tärkeitä huoltovarmuus ja elinkeinopoliittisia näkökohtia, ja niiden painoarvo harkittiin osana kokonaisuutta. Kokonaisharkintaan perustuen katsottiin, että sopimus voitiin tehdä huolimatta kustannusten noususta. Kokonaiskustannusten nousuun vaikuttavat lopulta noussut rakentamissopimuksen hinta, rakentamissopimuksen valmistelun ja sen pitkittymisen aiheuttamat lisäkustannukset sekä rakentamissopimuksen sisällön kaventuminen.

Helsingissä 18.10.2019

Puolustusministeri Antti Kaikkonen